

دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی استان اردبیل
دانشکده دندانپزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجهی دکترای حرفه‌ای در رشته‌ی دندانپزشکی

عنوان

بررسی مقایسه‌ای pH و ایمونوگلوبولین A در بزاق غیرتحریکی
کودکان مبتلا به پوسیدگی زودرس (ECC) و کودکان مقاوم به
پوسیدگی در سنین ۳ تا ۶ سال در دانشکده‌ی دندانپزشکی اردبیل
طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۸

استاد راهنما

دکتر علی بیرامی

اساتید مشاور

دکتر هادی پیری

دکتر ندا محمدپور

نگارش

فائزه کاظمی

شماره پایان نامه: ۱۰۷

تقدیر و تشکر

از استاد راهنمای ارجمند جناب آقای دکتر علی بیرامی که در تمام مراحل راهنما و همراه انجام این پایان‌نامه بوده‌اند.

از استاد مشاور ارجمند جناب آقای دکتر هادی پیری که نظرات و راهنمایی‌هایشان کمک مؤثری در اجرای تحقیق و جمع‌بندی نتایج آن بوده است.

از استاد مشاور سرکار خانم دکتر ندا محمدپور به دلیل راهنمایی‌ها و مشاوره‌های مهم و بدون نقص ایشان از اساتید محترم دانشکده دندانپزشکی

از استاد محترم مشاور آمار

از کلیه همکاران و دست‌اندرکاران تحقیق

چکیده

سابقه و هدف

پوسیدگی‌های زودرس دوران کودکی یکی از شایع‌ترین بیماری‌های عفونی در این دوران می‌باشد. بزاق به عنوان یکی از عوامل مرتبط با میزبان نقش مهمی در یکپارچگی ساختارهای دهانی داشته و برخی خصوصیات و ترکیبات آن هم به عنوان عوامل مستعد کننده برای رخداد پوسیدگی‌های زودرس دوران کودکی معرفی شده است. تحقیق حاضر با هدف مقایسه‌ی pH و ایمونوگلوبولین A بزاق غیرتحریکی کودکان ۳-۶ ساله‌ی مبتلا به پوسیدگی‌های زودرس و کودکان مقاوم در برابر پوسیدگی در میان مراجعین به دانشکده‌ی دندانپزشکی اردبیل در سال‌های ۹۸-۱۳۹۷ انجام شد.

مواد و روش‌ها

تحقیق با روش توصیفی-مقطعی روی ۸۲ کودک ۳-۶ ساله‌ی با و بدون پوسیدگی‌های زودرس کودکی (۴۱ نفر در هر گروه) انجام شد. بعد از معاینه و تشخیص، کودکان طبق ابتلاء یا عدم ابتلاء به پوسیدگی‌های زودرس در دو گروه تقسیم‌بندی شدند. بزاق غیرتحریکی کودکان با استفاده از روش تف کردن و در ساعات ۹-۱۰ صبح جمع‌آوری شد. بزاق جمع‌آوری شده در دمای 70°C فریز شده و هنگام اندازه‌گیری متغیرها، این دما در آزمایشگاه به دمای اتاق رسانده شد. pH بزاق توسط pH متر الکترونیکی و میزان ایمونوگلوبولین A با استفاده از روش ELISA و کیت‌های مخصوص، اندازه‌گیری و ثبت گردید. مقادیر pH و ایمونوگلوبولین A نمونه‌های بزاق دو گروه با آزمون independent sample T-Test مورد مقایسه قرار گرفت.

یافته‌ها

میزان ایمونوگلوبولین A در کودکان با و بدون پوسیدگی‌های زودرس دندانی برابر $1/46 \pm 0/27 \text{ Mg/dl}$ و $2/63 \pm 0/37 \text{ Mg/dl}$ و میزان pH بزاق آنها به ترتیب برابر $7/05 \pm 0/42$ و $7/69 \pm 0/37$ برآورد گردید. مقادیر ایمونوگلوبولین A ($p=0/001$) و pH بزاق ($p=0/001$) در کودکان دارای پوسیدگی‌های زودرس به میزان معنی‌داری کمتر از کودکان بدون پوسیدگی‌های زودرس دندانی بوده است.

نتیجه گیری

براین اساس، ابتلاء به پوسیدگی های زودرس دندانی در کودکان ۳-۶ ساله باعث کاهش معنی دار مقادیر pH و ایمونو گلوبولین A نمونه های بزاق غیرتحریکی آنان شده و کاهش سطوح این پارامترها در این تحقیق به عنوان ریسک فاکتورهای بروز پوسیدگی های زودرس دندانی معرفی شدند.

واژه های کلیدی

پوسیدگی های زودرس دندانی، میزان pH، ایمونو گلوبولین A، بزاق غیرتحریکی

چکیده

فصل اول: طرح تحقیق

۲	۱-۱- مقدمه
۳	۲-۱- بیان مسأله
۵	۳-۱- تعریف واژه‌ها
۶	۴-۱- اهداف تحقیق
۶	۱-۴-۱- هدف کلی
۶	۲-۴-۱- اهداف اختصاصی
۶	۳-۴-۱- اهداف کاربردی
۶	۵-۱- فرضیات و سؤالات تحقیق

فصل دوم: پیشینه تحقیق

۹	۱-۲- مبانی نظری
۸	۱-۱-۲- پوسیدگی زودرس دوران کودکی (Early Childhood Caries)
۹	۱-۱-۱-۲- تیولوژی
۱۰	۲-۱-۱-۲- میکروارگانسیم‌های پوسیدگی‌زا
۱۰	۳-۱-۱-۲- کربوهیدرات‌های قابل تخمیر
۱۱	۴-۱-۱-۲- میزان مستعد
۱۲	۵-۱-۱-۲- پیشگیری و درمان
۱۳	۲-۱-۲- پاسخ‌های ایمنی در مورد پوسیدگی
۱۳	۳-۱-۲- بزاق
۱۴	۴-۱-۲- اعمال حفاظتی بزاق
۱۴	۱-۴-۱-۲- زدودن باکتری‌ها
۱۵	۲-۴-۱-۲- فعالیت مستقیم ضدباکتریایی
۱۵	۳-۴-۱-۲- بافر کنندگی

ادامه‌ی فهرست مطالب

شماره صفحه

عنوان

۱۵	۲-۱-۴-۵-دوباره معدنی سازی
۱۷	۲-۲-مرور مطالعات
	فصل سوم: روش اجرای تحقیق
۳۰	۳-۱-نوع پژوهش
۳۰	۳-۲-روش گردآوری اطلاعات
۳۰	۳-۳-جمعیت مورد مطالعه
۳۰	۳-۴-تعداد نمونه و روش نمونه گیری
۳۱	۳-۵-متغیرهای تحقیق، نوع و مقیاس سنجش
۳۱	۳-۶-روش اجرای تحقیق
۳۳	۳-۷-روش تجزیه و تحلیل آماری
۳۴	۳-۸-ملاحظات اخلاقی
	فصل چهارم: نتایج (یافته‌های پژوهش)
۳۶	۴-۱-آمار توصیفی
۴۰	۴-۲-آمار تحلیلی
	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
۴۳	۵-۱-بحث
۴۹	۵-۲-نتیجه گیری
۵۰	۵-۳-محدودیت‌ها
۵۰	۵-۴-پیشنهادات
	منابع
۵۲	- منابع
	ضمائم
۶۰	- Abstract

فهرست اشکال

شماره صفحه

عنوان

۳۲	شکل ۳-۱- دستگاه سانتریفیوژ
۳۲	شکل ۳-۲- انتقال نمونه‌های بزاق غیر تحریکی
۳۳	شکل ۳-۳- دستگاه انکوباتور
۳۳	شکل ۳-۴- دستگاه microplate reader

فهرست جداول

عنوان	شماره صفحه
جدول ۴-۱- آماره‌های توصیفی میزان ایمونوگلوبولین A (برحسب Mg/dl) در بزاق غیرتحریکی کودکان دارای پوسیدگی زودرس	۳۶
جدول ۴-۲- آماره‌های توصیفی میزان ایمونوگلوبولین A (برحسب Mg/dl) در بزاق غیرتحریکی کودکان فاقد پوسیدگی زودرس	۳۷
جدول ۴-۳- آماره‌های توصیفی میزان pH در بزاق غیرتحریکی کودکان دارای پوسیدگی زودرس	۳۸
جدول ۴-۴- آماره‌های توصیفی میزان pH در بزاق غیرتحریکی کودکان فاقد پوسیدگی زودرس	۳۹
جدول ۴-۵- بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای pH و ایمونوگلوبولین A بزاق در گروه‌های تحقیق	۴۰
جدول ۴-۶- مقایسه‌ی میانگین ایمونوگلوبولین A در بزاق غیرتحریکی کودکان در گروه‌های تحقیق	۴۰
جدول ۴-۷- مقایسه‌ی میانگین pH در بزاق غیرتحریکی کودکان در گروه‌های تحقیق	۴۱

فهرست نمودارها

شماره صفحه

عنوان

نمودار ۴-۱- توزیع میزان ایمونوگلوبولین A در بزاق غیرتحریکی کودکان دارای پوسیدگی زودرس

۳۶

نمودار ۴-۲- توزیع میزان ایمونوگلوبولین A در بزاق غیرتحریکی کودکان فاقد پوسیدگی زودرس

۳۷

۳۸ نمودار ۴-۳- توزیع مقادیر pH در بزاق غیرتحریکی کودکان دارای پوسیدگی زودرس

۳۹ نمودار ۴-۴- توزیع مقادیر pH در بزاق غیرتحریکی کودکان فاقد پوسیدگی زودرس